

Θα δημοσιεύσει «Απομνημονεύματα» και ο τ. ΠτΔ και Ακαδημαϊκός Προκόπης Παυλόπουλος;

/ [Επικαιρότητα](#)

Η αρνητική του απάντηση μέσα από έναν σύντομο αλλά ιδιαίτερα συμβολικό διάλογο, με αφορμή την έκδοση του νέου πανεπιστημιακού συγγράμματός του

Κυκλοφόρησε το νέο πανεπιστημιακό σύγγραμμα του τέως ΠτΔ και Ακαδημαϊκού κ. Προκόπη Παυλόπουλου –σε συνεργασία με τον επίκουρο καθηγητή της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ κ. Νικ. Σημαντήρα και με τον πρώην πρότανη του ΕΚΠΑ και ομότιμο καθηγητή της Νομικής Σχολής κ. Θεόδ. Φορτσάκη- με τίτλο «Γενικό Διοικητικό Δίκαιο» (εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2025).

Όπως μας απάντησε μετά από σχετικό ερώτημα ο ίδιος ο συγγραφέας, πρόκειται για σύγγραμμα –έκτασης 500 σελ.- που απευθύνεται στους φοιτητές των Νομικών Σχολών, αλλά και στους μελετητές του Διοικητικού Δικαίου καθώς και στους δικαστές και στους δικηγόρους. Στο τέλος του 2025 το σύγγραμμα αυτό θα ολοκληρωθεί, όπως μας πληροφόρησε ο κ. Παυλόπουλος, με ένα δεύτερο τόμο, της ίδιας σχεδόν έκτασης, με τίτλο «Δικονομικό Διοικητικό Δίκαιο». Έτσι ώστε και οι δύο αυτοί τόμοι να καλύπτουν πλέον το σύνολο του Διοικητικού Δικαίου. «Περίπου ως ένα “Σύστημα Διοικητικού Δικαίου”, σύμφωνα με την παλαιά και καλή

πανεπιστημιακή παράδοση», όπως μας επισήμανε, χαμογελώντας κάπως μελαγχολικά, προφανώς γιατί οι παραδόσεις αυτές χάνονται, ο τ. ΠτΔ και Ακαδημαϊκός.

Ρωτήσαμε τον κ. Προκόπη Παυλόπουλο πόσα βιβλία έχει συγγράψει και εκδώσει μετά την αποχώρησή του από την Προεδρία της Δημοκρατίας, το 2020. Η απάντησή του ήταν απλή αλλά πάντως σαφώς εντυπωσιακή: Συνολικά, και εκτός από τα κάτι παραπάνω από πενήντα (50) νομικά, φιλοσοφικά, ιστορικά και λογοτεχνικά δημοσιευμένα άρθρα, δεκατέσσερα -ναι, καλά διαβάσατε 14- βιβλία, και για την ακρίβεια πανεπιστημιακά συγγράμματα, μελέτες και δοκίμια, μέσα σε κάτι λιγότερο από πέντε χρόνια! Πρόκειται για τα εξής: 1. «Η Πανδημία και το “εμβόλιο”». Στη βαριά σκιά του Επιμηθέα», εκδ. Gutenberg, Αθήνα 2020, 2. «“Πάρθια βέλη” κατά της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης; Η αντιπαράθεση του Γερμανικού Συνταγματικού Δικαστηρίου με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», 2η έκδοση, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα, 2021, 3. «Η αποδυνάμωση του Κανόνα Δικαίου στο πεδίο της Χρηματοπιστωτικής Ολοκλήρωσης», εκδ. Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2020 (ελληνικά-αγγλικά), 4. «Μελέτες για τα Εθνικά Θέματα και το Κυπριακό Ζήτημα», 3η αναθεωρημένη και επαυξημένη έκδοση, εκδ. Ευρασία, Αθήνα, 2023, 5. «La Règle de Droit face aux défis de la Technologie», εκδ. European Public Law Organization (EPLO), Αθήνα, 2021, 6. «Το “μετέωρο βήμα” της Αντιπροσωπευτικής Δημοκρατίας», εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2021, 7. «Όψεις της πορείας του Ελληνικού Έθνους: Ρίζες και προοπτικές», έκδ. Ιεράς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Καλαμάτα, 2021, 8. «Τα συνταγματικά θεμέλια του Νεότερου Ελληνικού Κράτους», 2η αναθεωρημένη και επαυξημένη έκδοση, εκδ. Ευρασία, Αθήνα 2024, 9. «Ανάλεκτα για την Εθνεγερσία του 1821», εκδ. Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2021, 10. «Το καθεστώς των Θαλασσιών Ζωνών της Ελλάδας κατά το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας» (Σύμβαση του Montego Bay του 1982), εκδ. ΑΗΕΡΑ HELLAS, 2021 (ελληνικά-αγγλικά), 11. «Η διαχρονική “οφειλή” της Ευρώπης στην Ελλάδα», εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2022, 12. «Κανονιστικές διαστάσεις της συνταγματικής κατοχύρωσης του θεσμού της αστικής ευθύνης του Δημοσίου. Οι διακυμάνσεις του “διαλόγου” μεταξύ Θεωρίας και Νομολογίας» (Εισιτήριο Λόγος στην Ακαδημία Αθηνών), εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2022, 13. «Νομικές Μελέτες», εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα, 2023, 14. «Θεσμικά “κληροδοτήματα” της Ρωμαϊκής “Res Publica”», εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2023.

Δεν αντέξαμε στον πειρασμό και παραπέμποντας στην πρόσφατη τακτική αρκετών πολιτικών προσώπων -μεταξύ των οποίων, από ό,τι μαθαίνουμε εσχάτως, τόσο ο πρώην Πρωθυπουργός κ. Αλέξης Τσίπρας όσο και η απερχόμενη ΠτΔ κα Κατερίνα Σακελλαροπούλου- όταν αποχωρούν να δημοσιεύουν ένα είδος «απομνημονευμάτων», τον ρωτήσαμε αν σκοπεύει να πράξει το ίδιο. Η απάντησή

του, με την επίμονη διευκρίνιση από την πλευρά του ότι όσα λέει αφορούν αποκλειστικώς τον ίδιο και δεν αναφέρεται, αμέσως ή και εμμέσως, σε κανένα άλλο πολιτικό πρόσωπο ούτε, πολύ περισσότερο, κάνει οποιουδήποτε είδους κριτική προς οιονδήποτε εν προκειμένω, έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Την παραθέτουμε αυτούσια, «για να μην δημιουργούνται παρεξηγήσεις και στον Τόπο μας η παρεξήγηση είναι οιονεί ενδημική», όπως μας τόνισε:

«Απαντώ ευθέως, και με την αναγκαία επισήμανση ότι άλλο η δημοσίευση «Αρχείων» και άλλο η δημοσίευση «Απομνημονευμάτων». Όχι, δεν σκοπεύω να γράψω ένα είδος “απομνημονευμάτων”, εκτός βέβαια και αν προκληθώ, ανακριβώς και ευθέως, στο μέλλον για κάποια από τα πεπραγμένα μου, γεγονός που ειλικρινώς απεύχομαι. Τότε όμως κατ’ ανάγκη θα απαντήσω δημοσίως, και με πλήρη τεκμήρια».

Στο ερώτημά μας γιατί αυτή η άρνηση, ο τέως ΠτΔ διευκρίνισε: «Για δύο λόγους: Ο πρώτος συνίσταται στο ότι, και κατά την παρ' ημίν παράδοση, "Απομνημονεύματα" γράφει και δημοσιεύει αυτός που πια αισθάνεται ότι βρίσκεται στην "έξοδο" από την δράση του. Εγώ δεν έχω αυτή την αίσθηση. Και για να μην παρεξηγηθώ οφείλω να επιμείνω emphaticά στο ότι δεν αναφέρομαι στην Πολιτική, υπό την ευρεία του όρου έννοια. Αυτή έχει τελειώσει οριστικά για μένα από το 2020, όταν αποχώρησα από την Προεδρία της Δημοκρατίας και έκανα την δική μου "έξοδο. Αναφέρομαι λοιπόν στην ευρύτερη ακαδημαϊκή και πανεπιστημιακή μου πορεία η οποία, ως η βασική μου ενασχόληση σε όλη μου την ζωή, συνεχίζεται και θα συνεχίζεται, στην Ακαδημία και στο Πανεπιστήμιο, όσο μου το επιτρέπουν οι πνευματικές μου δυνάμεις. Γνωρίζετε άλλωστε ότι φρόντισα επιμελώς, με κόπο καθώς και με κόστος, στην ζωή μου να μην είμαι "αιχμάλωτος" της Πολιτικής, αλλά να έχω και άλλες διεξόδους. Ιδίως δε πανεπιστημιακές και ακαδημαϊκές, οι οποίες δεν εξαρτώνται από άλλους αλλά από εμένα και μόνο. Υπάρχει όμως και ένας δεύτερος λόγος για τον οποίο δεν θα δημοσιεύσω "Απομνημονεύματα" για τα δημόσια πεπραγμένα μου, παρά το ότι έχω κρατήσει εκτενές "ημερολόγιο" από τον Φεβρουάριο του 2015 έως σήμερα. Κατά την γνώμη μου -και, το επαναλαμβάνω με έμφαση, αυτό αφορά μόνον εμένα, δεν κάνω κριτική σε κανένα, πολλώ μάλλον διότι παγίως και συνειδητώς δεν διεκδικώ το "αλάθητο" για οτιδήποτε- τα "δημόσια πρόσωπα" στο πεδίο της πολιτικής πράττουν, ή οφείλουν να πράττουν, τα πάντα σε "δημόσια θέα". Ακριβώς για να είναι γνωστά σε εκείνους που θέλουν να τα αξιολογήσουν, θετικά ή αρνητικά. Αν δημοσίευα "Απομνημονεύματα" -πάντα κατά την γνώμη μου, το τονίζω για μιαν ακόμη φορά- θα ήταν σαν να επιχειρούσα και μιαν «ωραιοποίηση» των πεπραγμένων μου. Ή και να προκαλούσα και να παρακαλούσα τους άλλους να με "προσέξουν", διότι δήθεν "κάτι τους ξέφυγε" από τα όσα "σημαντικά" έχω πράξει και πρέπει να με "δικαιώσουν" αναδρομικώς. Φυσικά και δεν είμαι άμοιρος ματαιοδοξιών, άνθρωπος είμαι. Όμως τέτοια ματαιοδοξία δεν έχω ούτε θα αποκτήσω. Το ελπίζω βασίμως».

Συμπέρασμα από τον παραπάνω «διάλογο» με τον τέως ΠτΔ Προκόπη Παυλόπουλο: Δεν θα δημοσιεύσει «Απομνημονεύματα», εκτός αν προκληθεί. Από ποιους άραγε; Πάντως, και με βάση το παρελθόν, πάντα υπάρχουν κάποιοι που, είτε από προσωπική αντιπάθεια είτε για να κολακεύσουν τρίτους, θα ήθελαν να «κοντύνουν» ιδίως τα «προεδρικά» πεπραγμένα του κ. Προκόπη Παυλόπουλου. Όσο όμως περνάει ο χρόνος και ο κόσμος παγιώνει την αντίληψή του για τον τέως ΠτΔ, κάτι τέτοιο μάλλον γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο.

Μini συνέντευξη του τ. Προέδρου της Δημοκρατίας, Ακαδημαϊκού και Επίτιμου Καθηγητή της Νομικής Σχολής του ΕΚΠΑ, κ. Προκοπίου Παυλοπούλου στην ιστοσελίδα DNEWS. GR.